

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zbigniew Ducki
Sędziowie:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.) SSA Robert Jurga
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko(...)Towarzystwu (...)S.A. w S.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 16 lutego 2017 r. sygn. akt I C 1017/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że punktowi I nadaje treść: „ zasądza od strony pozwanej (...) Towarzystwa (...)S.A. w S. na rzecz powódki A. K. kwotę 101.065,98 zł (sto jeden tysięcy sześćdziesiąt pięć złotych 98/100) z ustawowymi odsetkami do dnia 31 grudnia 2015 r. i dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty liczonymi: od kwoty 25.000,00 zł od dnia 31 lipca 2013 r., od kwoty 5.065,96 zł od dnia 27 sierpnia 2013 r., od kwoty 71.000 zł od dnia 25 października 2016 r. i oddala powództwo co do kwoty 42.209,59 zł;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 2.111 zł (dwa tysiące sto jedenaście złotych) tytułem zwrotu opłaty od uwzględnionej części apelacji;

4. znosi wzajemnie między stronami pozostałe koszty postępowania apelacyjnego.

SSA Anna Kowacz-Braun SSA Zbigniew Ducki SSA Robert Jurga

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 kwietnia 2018 r.

Powódka A. K. – w ostatecznie określonym żądaniu pozwu skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w S. (dawniej (...)Towarzystwo (...)S.A.) wniosła o: 1) zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz kwoty 130.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 25.000 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz od kwoty 105.000,00 zł od dnia doręczenia odpisu pisma rozszerzającego powództwo pozwanemu do dnia zapłaty – tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ; 2) zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz kwoty 8.209,59 zł tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 20 stycznia 2011 r. do dnia 30 lipca 2013 r.; 3) zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz kwoty 3.066,78 zł tytułem renty uzupełniającej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty; 4) zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz kwoty 833,40 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów leczenia; 5) zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz kwoty 4.161,70 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów dojazdów do placówek medycznych poniesionych przez powódkę.

Wszystkie swe roszczenia powódka wywodziła ze skutków wypadku komunikacyjnego z dnia 6 lipca 2010 r., w którym została poszkodowana.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w Krakowie:

I. zasądził od strony pozwanej (...) Towarzystwa (...) S.A. w S. na rzecz powódki A. K. kwotę 143.275,55 zł z ustawowymi odsetkami do dnia 31 grudnia 2015 r. i dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty od kwoty 25.000,00 zł od dnia 31 lipca 2013 r., od kwoty 5.065,96 zł od dnia 27 sierpnia 2013 r. i od kwoty 105.000,00 zł od dnia 25 października 2016 r.;

II. w pozostałej części powództwo oddalił;

III. zasądził od strony pozwanej (...) Towarzystwa (...)S.A. w S. na rzecz powódki A. K. kwotę 7.217,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

IV. nakazał pobrać od strony pozwanej (...) Towarzystwa (...)S.A. w S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 3.000,84 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, a w pozostałej części kosztami sądowymi, od których uiszczenia powódka była zwolniona obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy wskazał, że bezsporne były następujące okoliczności:

W dniu 6 lipca 2010 r., na drodze (...)między L. a W., miał miejsce wypadek drogowy, w wyniku którego obrażeń ciała doznała powódka A. K., pasażerka pojazdu marki F. (...). Sprawcą zdarzenia był kierujący pojazdem marki O. (...) J. K. (1).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 31 maja 2011 r., sygn. akt IX K 107/11, Sąd Rejonowy w W. uznał oskarżonego J. K. (1) winnym tego, że w dniu 6 lipca 2010 r. na drodze (...)między L. a W. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem marki O. (...) nr rej. (...), podczas włączania się do ruchu i po wjechaniu na prawy pas ruchu drogi głównej nie zachował szczególnej ostrożności i uwagi, nie obserwował należycie sytuacji na drodze, nie umożliwił dalszej jazdy prawym pasem jadącemu za nim drogą główną kierującemu

pojazdem marki F. (...) nr rej. (...) Z. K., czym przyczynił się do zderzenia pojazdu marki F. (...) z jadącym drogą główną z przeciwnego kierunku pojazdem marki V. (...) nr rej. (...) kierowanym przez M. G., w następstwie czego nieumyślnie spowodował obrażenia ciała u kierującego pojazdem marki F. (...) Z. K. w postaci stłuczenia klatki piersiowej, zwichnięcia palców od III do V stopy lewej, powierzchowne rany nadgarstka i łokcia prawego, rany palca I stopy prawej, rany nadgarstka lewego oraz czym nieumyślnie spowodował obrażenia ciała u pasażerów pojazdu marki F. (...): J. K. (2) w postaci urazu głowy, urazu twarzoczaszki – złamanie oczodołu lewego, zwichnięcia stawu biodrowego lewego oraz obrażenia ciała A. K. w postaci: wieloodłamowego złamania kości ramiennej prawej, otwartego złamania kości podudzia prawego oraz obrażenia ciała u J. W. w postaci złamania mostka, stłuczenia klatki piersiowej, stłuczenia okolicy lędźwiowej, które to obrażenia spowodowały u wymienionych uszczerbek na zdrowiu oraz naruszenie czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni, tj. o czyn z art. 177 § 1 kk. i za to na mocy art. 66 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. postępowanie karne umorzył na okres próby 1 roku a na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 7 k.k. w zw. z art. 49 § 1 k.k. orzekł dodatkowo od oskarżonego świadczenie pieniężne na cel społeczny w kwocie 1000 zł.

W dacie wypadku J. K. (1) ubezpieczony był od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (OC) w (...)Towarzystwo (...) SA w S..

Dalej Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Bezpośrednio po wypadku powódka została przewieziona na Oddział Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu Szpitala (...) w W., gdzie rozpoznano u niej wieloodłamowe złamanie kości ramiennej prawej oraz otwarte złamanie podudzia prawego. W dniu 9 lipca 2010 r. zastosowano względem powódki leczenie operacyjne w postaci otwartej repozycji złamania kości ramiennej prawej. Następnie w dniu 14 lipca 2010 r. dokonano zamkniętej repozycji złamania wraz ze stabilizacją gwoździem śródszpilkowym. W dniu 19 lipca 2010 r. powódka w stanie ogólnym dobrym została wypisana ze szpitala z zaleceniem: zmiany opatrunku co 2 dni, toalety rany, kontroli w Poradni Ortopedycznej za ok. 6 tygodni w miejscu zamieszkania, kontynuacji ćwiczeń wyuczonych na Oddziale oraz odpowiedniej farmakoterapii.

W dniu 26 lipca 2010 r. powódka zgłosiła się do (...)Szpitala w C. z powodu krwiaka powstałego na kończynie dolnej. W warunkach szpitalnych odbarczono krwiak i skierowano powódkę do domu. Po upływie ponad 2 miesięcy powódce ściągnięto szwy z ran pooperacyjnych. Celem usprawnienia powódki i złagodzenia pourazowych dolegliwości bólowych, przyjęto powódkę w dniu 26 października 2010 r. na Oddział Rehabilitacji Ruchowej Szpitala (...) w C.. W wyniku wdrożonej rehabilitacji uzyskano złagodzenie dolegliwości bólowych i niewielką poprawę zakresu ruchomości w stawie barkowym prawym oraz poprawę ogólnej sprawności ruchowej. W dniu 30 listopada 2010 r. powódka została wypisana ze szpitala z zaleceniami kontroli w Poradni Ortopedycznej, a także okresowej rehabilitacji. Następnie powódka odbyła rehabilitację leczniczą w ramach prewencji ZUS w okresie od 10 stycznia 2011 r. do 2 lutego 2011 r. Ze względu na niezadowalający efekt tego leczenia i utrzymujące się dolegliwości bólowe skierowano powódkę w dniu 10 lutego 2011 r. na Oddział Ortopedyczny oraz Rehabilitacyjny Szpitala (...) w C., gdzie powódka przebywała od 3 marca 2011 r. do 29 marca 2011 r. W wyniku tego leczenia uzyskano złagodzenie dolegliwości bólowych, poprawę zakresu ruchomości barku oraz poprawę ogólnej sprawności ruchowej. Skierowano również powódkę do Poradni Specjalistycznej – Rehabilitacyjnej.

W dniu 13 lipca 2011 r. powódka zgłosiła się do Szpitalnego Oddziału Ratunkowego ze względu na nasilone dolegliwości bólowe i ograniczenie ruchomości w barku prawym. Po wykonaniu badania RTG barku oraz zastosowaniu farmaceutyków wypisano powódkę do domu. Następnie powódka została przyjęta na Oddział Ortopedii i Traumatologii Narządu Ruchu celem przeprowadzenia badania TK stawu dużego i MR prawego stawu barkowego. Przedmiotowe badanie wykazało istnienie wolnego ciała kostnego półksiężycowego kształtu w stawie barkowym. Powyższe pozwoliło na ustalenie, że powódka cierpi na interpozycję guzka większego kości ramiennej do przestrzeni podbarkowej i spowodowało przyjęcie powódki w dniu 27 września 2011 r. do Kliniki Ortopedii w K.. W dniu 30 września 2011 r. wykonano powódce zabieg operacyjny usunięcia i dekompresji przestrzeni podbarkowej, akromioplastykę oraz mobilizację mięśni stożka rotatorów, ponadto dokonano repozycji i zespolenia guzka większego śrubami z zestawu P.. Kończynę powódki unieruchomiono w ortezie. Powódka została wypisana ze szpitala w dniu

4 października 2011 r. z zaleceniami kontroli czucia i ukrwienia rany, utrzymania unieruchomienia, farmakoterapii oraz kontroli w Poradni Ortopedycznej.

W okresie od 29 listopada 2011 r. do 21 grudnia 2011 r. powódka odbywała rehabilitację na Oddziale Rehabilitacji Ogólnej Szpitala (...) w C.. Ponadto odbyła turnus leczniczo – rehabilitacyjny w ramach prewencji ZUS, począwszy od dnia 19 lutego 2012 r.. W okresie od 24 stycznia do 26 stycznia 2012 r. przebywała na Oddziale Urazowo – Ortopedycznym Szpitala w C., gdzie przeprowadzono jej operacyjne usunięcie zespolenia kości piszczelowej prawej. W dniach od 4 do 27 maja 2012 r. powódka odbywał leczenie sanatoryjne w ramach prewencji ZUS. W dniach od 22 października do 26 października 2012 r. przebywała w Klinice Ortopedii w K., gdzie w dniu 23 października 2012 r. usunięto powódce operacyjnie płyty i śruby oraz śródstawowy fragment kostny (usunięcie zespolenia z kości ramiennej prawej).

W dniach od 20 do 27 maja 2013 r. powódka przebywała na Oddziale Ortopedycznym Szpitala w O. gdzie stwierdzono u niej omartwozę pourazową prawostronną, nieprawidłowy zrost złamania kości ramiennej i wykonano endoprotezoplastykę barku. W dniu 22 maja 2013 r. wykonano powódce endoprotezoplastykę odwróconą stawu ramiennego prawego. Po tym leczeniu powódka podjęła leczenie rehabilitacyjne – jeden pobyt w Oddziale Rehabilitacji w C., cztery serie zabiegów w ramach oddziału rehabilitacji dziennej. Kolejną rehabilitację powódka przeszła w dniach od 20 sierpnia do 19 września 2013 r. na Oddziale Rehabilitacji Ogólnej Szpitala (...) w C.. Następnie w dniach od 11 lutego do 5 marca 2014 r. i od 25 sierpnia do 12 września 2014 r. powódka była rehabilitowana w Zakładzie Lecznictwa Ambulatoryjnego w C. w Ośrodku Rehabilitacji Diennej.

W następstwie wypadku z dnia 6 lipca 2010 r. z punktu widzenia ortopedii i traumatologii powódka doznała stałego uszczerbku na zdrowiu wynoszącego 35 %. Powódka nadal odczuwa skutki wypadku szczególnie związane z urazem ramienia prawego. Dolegliwości bólowe barku prawego w związku z charakterem urazu będą występować stale o różnym stopniu nasilenia, zakres ruchomości barku prawego prawdopodobnie już nigdy nie ulegnie poprawie. Powódka wymaga dalszego leczenia rehabilitacyjnego w celu zachowania zakresu ruchomości barku prawego oraz zmniejszenia dolegliwości bólowych. Doznane urazy nie wpłynęły aktualnie na wystąpienie innych dolegliwości zdrowotnych powódki, w przyszłości konieczność ograniczenia funkcji kończyny górnej prawej może powodować zmiany przeciążeniowe w stawach kończyny górnej lewej w skutek zastępowania funkcji ręki dominującej.

Obrażenia ciała powódki były związane z dolegliwościami bólowymi. Bezpośrednio po wypadku występowały silne dolegliwości bólowe związane ze złamaniem i przeprowadzonym leczeniem operacyjnym. Po kolejnych zabiegach operacyjnych występowało nasilenie się dolegliwości bólowych barku prawego. Bóle barku prawego utrzymują się stale.

Obrażenia ciała doznane w wypadku rzutują na życie powódki. Stwierdzone ograniczenie funkcji barku prawego powoduje ograniczenia w wykonywaniu czynności życia codziennego, brak możliwości podjęcia pracy fizycznej wymagającej sprawności kończyny górnej prawej. Stwierdzone ograniczenia powodują ograniczenie z możliwości rekreacyjnego uprawiania sportu, korzystania z rozrywek związanych z aktywnością fizyczną.

Stan zdrowia powódki po wypadku wymagał korzystania z pomocy osób trzecich. Po wypisie ze szpitala w dniu 19 lipca 2010 r. pomoc w czynnościach życia codziennego oraz czynnościach samoobsługowych – 4 godziny dziennie przez okres 8 tygodni. Kolejne 4 tygodnie – 2 godziny dziennie. Aktualnie powódka wymaga pomocy osób trzecich w czynnościach wymagających dobrej sprawności stawu barkowego prawego. Po każdym kolejnym leczeniu operacyjnym powódka wymagała pomocy osób trzecich przez okres 1-2 tygodni przez 2 godziny dziennie. Obecnie powódka jest samodzielna i nie wymaga pomocy osób trzecich.

Powódka wymaga kontynuowania zabiegów rehabilitacyjnych w celu utrzymania uzyskanej funkcji ruchowej stawu barkowego prawego. Wskazane codzienne ćwiczenia w warunkach domowych ok. 30 minut 2 razy dziennie, korzystania z zabiegów rehabilitacyjnych – serie zabiegów 4 razy w roku. Rehabilitacja ta pozwoli na utrzymanie

aktualnej sprawności barku oraz złagodzenie dolegliwości bólowych. W przypadku powódki brak jest możliwości odzyskania sprawności kończyny górnej prawej sprzed wypadku.

Nieprawidłowy zrost złamania kości ramiennej prawej u powódki związany jest z charakterem samego urazu. Przy tego typu złamaniach do jakich doszło u powódki występują zaburzenia gojenia się złamania, występują powikłania wymagające dalszego leczenia. Przeprowadzone leczenie było prawidłowe, wykonywane zabiegi operacyjne miały na celu poprawę zakresu ruchomości stawu barkowego. Przebieg leczenia złamania kości podudzia prawego był niepowikłany.

W wyniku wypadku z dnia 6 lipca 2010 r. i w konsekwencji niezbędnych zabiegów operacyjnych w obrębie barku doszło u powódki do uszkodzenia splotu ramiennego po stronie prawej. Z neurologicznego punktu widzenia powódka doznała trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 15 %. Aktualnie wymaga leczenia rehabilitacyjnego, które ma na celu podtrzymanie istniejącej sprawności ruchowej kończyny górnej prawej. W omawianym przypadku poza niewielkim niedowładem kśobnym w kończynie górnej prawej i drętwieniem palca IV i V tej kończyny nie ma większych dolegliwości bólowych związanych z uszkodzeniami neurologicznymi. Istniejące dolegliwości bardziej związane są z przebyłym leczeniem ortopedycznym. Niedowład kończyny górnej prawej uniemożliwia powódce wykonywanie cięższej pracy fizycznej. Również część precyzyjnych czynności może okazać się zaburzona. Z neurologicznego punktu widzenia przebyte u powódki złamanie podudzia prawego nie spowodowało uszkodzenia elementów nerwowych.

W związku z wypadkiem z dnia 6 lipca 2010 r. powódka przeszła zaburzenia stresowe. Występują u niej wahania nastroju, problemy z zasypianiem, oraz epizody budzenia śródnocnego. W chwili obecnej stwierdza się niewielkie nasilenie objawów zejsściowych. U powódki natomiast nie wystąpiły objawy fobijne. Powódka nie ujawnia sytuacji głębszych dekomensacji funkcjonowania psychospołecznego. Występuje u powódki podwyższona tendencja do reagowania lękem, obniżona tolerancja na stres oraz skłonności do kumulowania emocji. Nie występuje u niej przeżywanie na nowo urazowej sytuacji. W wyniku wypadku pogorszeniu uległ stan psychofizyczny powódki. Ograniczenia zdrowotne powodują, iż nie może realizować się zawodowo, z hobby, którym była jazda na rowerze, również musiała zrezygnować. Ograniczenia zdolności motorycznych mają istotny wpływ na stan emocjonalny powódki. Ma miejsce tendencja do unikania działań i sytuacji, które mogłyby przypomnieć przeżyty uraz – występuje niepokój w styczności z zewnętrznymi wskazówkami symbolizującymi lub przypominającymi jakiś aspekt traumatycznego wydarzenia. Powyższe stany emocjonalne mogą być odzwierciedleniem negatywnych przeżyć związanych z zaistniałym wypadkiem komunikacyjnym i mogą utrudniać codzienne funkcjonowanie oraz powrót do równowagi emocjonalnej. U powódki nie stwierdza się cech zespołu stresu pourazowego. W wyniku wypadku doznała 5 % uszczerbku na zdrowiu w zakresie psychiki. Doznała bowiem stresu traumatycznego, którego działanie utrzymuje się do chwili obecnej.

Przed wypadkiem powódka pracowała w charakterze woźnej w Zespole Szkół nr (...) w C. na 6,5/8 etatu tj. 32,5 godz. tygodniowo. Z tego tytułu pobierała wynagrodzenie w kwocie 876,51 zł. miesięcznie. Stosunek pracy został z nią rozwiązany z dniem 29 grudnia 2011 r. W okresie od 6 lipca 2010 r. do 3 stycznia 2011 r. pobierała zasiłek chorobowy w wysokości 80 % wynagrodzenia. Następnie na podstawie decyzji ZUS z dnia 20 grudnia 2010 r. otrzymała prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 4 stycznia 2011r. do 3 kwietnia 2011 r. w wysokości 90 % podstawy wymiaru, zaś od 4 kwietnia 2011 r. do 3 maja 2011 r. w wysokości 75 % podstawy wymiaru tj. 120 dni. Z kolei decyzją z dnia 28 kwietnia 2011 r. ZUS przyznał powódce świadczenie rehabilitacyjne za okres od 4 maja 2011 r. do 31 sierpnia 2011 r. w wysokości 75% podstawy wymiaru tj. 120 dni. W sumie powódka otrzymywała świadczenie rehabilitacyjne do 29 grudnia 2011 r. Z kolei od 30 grudnia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. powódka przebywała na rencie z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Za okres od dnia 30 grudnia 2011 r. do 31 stycznia 2012r. uzyskała rentę w kwocie 792,29 zł; zaś od 1 stycznia 2012 r. renta ta wyniosła 746,37 zł miesięcznie, a od 1 lipca 2012 r. - 789,83 zł miesięcznie.

W związku z wypadkiem powódka zmuszona była zażywać leki: B. (przepisany przez lekarzy przy wyjściu ze szpitala w W. i zalecany przez późniejszych lekarzy), S. (osłonowe), witaminy, magnez i potas, leki uspokajające i nasenne oraz przeciwbólne. Ponadto zakupiła temblak, a podczas pobytów w szpitalu, gdzie miała wykonywane operacje używała plastrów przeciwdparzeniowych. Przy zabiegach rehabilitacyjnych z ultradźwiękami musiała stosować maść

F.. Koszt w/w artykułów wyniósł 351,60 zł. W sierpniu 2011 r. powódka wykonała prywatnie badanie MR, którego koszt wyniósł 450 zł.

Powódkę do placówek medycznych i na badania zawoziły dzieci lub sąsiad. Koszty tych dojazdów pokrywała powódka. Od 20 czerwca 2012 r. do 1 marca 2013 r. powódka w związku z dojazdami łącznie pokonała trasę 2050 km.

W chwili wypadku powódka miała 54 lata, była w pełni sprawna. Po wyjściu ze szpitala w W. musiała korzystać z wózka inwalidzkiego. Czuli się bezradna, zdana na pomoc osób trzecich. Od 30 września 2010 r. zaczęła chodzić ale przy pomocy jednej kuli lub balonika. Do tego czasu powódką opiekował się mąż. Gotował posiłki, mył ją i pomagał w codziennej toalecie, zmieniał opatrunki na ranach. Powódka od chwili wypadku była na środkach przeciwbólowych. Obecnie zażywa tabletki nasenne i przeciwbólowe w zależności od zmiany pogody. Powódka w związku z wypadkiem posiada rozległe blizny na ramieniu i nodze. Od czasu wypadku nie może wykonywać czynności, które wykonywała przed wypadkiem. Dotyczy to mycia okien, zawieszania zasłon, jazdy na rowerze, krojenia nożem (czynność ograniczona). Porządki wykonuje lewą ręką, w innych czynnościach pomaga jej mąż. Po wypadku powódka stała się osobą bardziej nerwową, rzadko wychodzi z domu, narzeka na ból barku i nóg. Denerwuje ją, że jej możliwości ruchowe są ograniczone, że nie jest już osobą w pełni samodzielną.

W dniu 15 grudnia 2010 r. pełnomocnik powódki dokonał stronie pozwanej zgłoszenia szkody, wnosząc o zapłatę kwoty 70.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 8656 zł tytułem zwrotu kosztów opieki oraz 1350 zł tytułem kosztów lepszego odżywiania. Pismem z dnia 27 grudnia 2010 r. pozwany przyjął zgłoszenie szkody, wskazując na konieczność uzupełnienia dodatkowej dokumentacji. Następnie decyzją z dnia 19 stycznia 2011 r. pozwany przyznał powódce bezsporną kwotę zadośćuczynienia w kwocie 10.000 zł i 1554 zł tytułem zwrotu kosztów opieki osób trzecich oraz oddalił roszczenie o zwrot kosztów lepszego odżywiania. Z kolei w piśmie z dnia 29 marca 2011 r. pozwany poinformował pełnomocnika powódki, iż likwidacja szkody nie może zostać zakończona gdyż ubezpieczyciel oczekuje na dokumentację sprawy karnej w celu wykluczenia ewentualnego przyczynienia się powódki do powstania szkody. Pełnomocnik powódki w odpowiedzi (pismo z dnia 1 kwietnia 2011 r.) zaznaczył, że w przedłożonej dokumentacji znajdowało się oświadczenie powódki, że w chwili zdarzenia miała zapięte pasy, ponadto wniósł o niezwłoczne zaspokojenie roszczeń powódki, m.in. o zapłatę kwoty zadośćuczynienia, rozszerzając to roszczenie do kwoty 80.000 zł i wskazując na 24% uszczerbek na zdrowiu powódki orzeczony przez lekarza strony pozwanej. Decyzją z dnia 12 maja 2011 r. pozwany przyznał powódce 20.000 zł tytułem bezspornej kwoty zadośćuczynienia, 3590,65 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów leczenia, 1544 zł tytułem zwrotu kosztów opieki, 1467,66 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów, oraz 513,99 tytułem zwrotu utraconego dochodu. Pozwany natomiast nie uznał roszczenia o zwrot kosztów powstałych w związku z potrzebą lepszego żywienia. W/w świadczenia zostały pomniejszone o 50% (wyplacono 11.795,32 zł) w związku z przyjętym przez pozwanego przyczynieniem się powódki do powstania szkody na skutek nie zapięcia przez nią pasów bezpieczeństwa. Pozwany w decyzji z dnia 4 sierpnia 2011 r. pomniejszył kolejne kwoty przyznane powódce tytułem zwrotu poniesionych kosztów dojazdów do placówek medycznych (1136,69 zł /2) oraz utraconych dochodów (119,28 zł/2) tj. 1255,97 zł (wyplacono 627,98 zł). Pełnomocnik powódki wniósł w dniach 17 stycznia i 25 stycznia 2012 r. o zapłatę kolejnych kwot na rzecz powódki tytułem kosztów leczenia, kosztów dojazdów do lekarzy oraz tytułem renty wyrównawczej. W dniu 3 lutego 2012 r. pozwany wydał decyzję w której przyznał powódce następujące świadczenia: 34.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 4846,60 zł tytułem naprawienia szkody majątkowej, rozliczone decyzjami z dnia 19 stycznia 2011 r. i 12 maja 2011 r., 680,29 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu leków, 576,04 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów zgodnie z roszczeniem, 743,02 zł tytułem utraconego dochodu zgodnie z roszczeniem, 780,84 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od 1 stycznia 2012 do 30 czerwca 2012 r. Ponieważ do chwili wydania tej decyzji pozwany wypłacił powódce łącznie 24.846,60 zł, do dopłaty pozostała kwota 16.780,19 zł. W decyzji tej pozwany nie wspominał już o ewentualnym przyczynieniu się powódki i pomniejszeniu kwot z tego tytułu. W decyzji z dnia 13 czerwca 2012 r. pozwany przyznał powódce kwotę 87,30 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu leków na podstawie przedłożonych faktur z dnia 3 lutego 2012 r. Z kolei w decyzji z dnia 5 lipca 2012 r. pozwany przyznał powódce odszkodowanie w kwocie 660,94 zł; 520,08 zł tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej za okres od 1 lipca 2012 r. do 31 grudnia 2012 r., 70,20 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu leków na podstawie faktur, oraz 76,66

zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów do placówek medycznych. Tę ostatnią pozycję pozwany ustalił w oparciu o ilość przejechanych przez powódkę kilometrów, średnie zużycie paliwa (6l/100) oraz średnią cenę paliwa.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo uzasadnione.

Odpowiedzialność pozwanego za skutki wypadku i poniesioną przez powódkę szkodę nie budzi wątpliwości na tle przepisów art. 805 §1 k.c. oraz art. 9 ust. 1 i art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t. jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 392).

Biorąc pod rozwagę doznane przez powódkę w związku z wypadkiem cierpienia psychiczne i fizyczne, uzasadnione jest przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę stosownie do art. 444§1k.c. i art.445 § 1 k.c. W niniejszej sprawie strona pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności gwarancyjnej za skutki wypadku jakiemu uległa powódka. Kwestia przyczynienia się powódki do powstania szkody, ostatecznie w postępowaniu sądowym nie była podnoszona przez pozwaną. Sąd Okręgowy uznał zatem, iż powódce takiego przyczynienia przypisać nie można. Spornymi kwestiami były natomiast wysokość roszczenia powódki o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę.

W judykaturze ugruntował się pogląd opowiadający się za kompensacyjnym charakterem przewidzianego w art. 445 §1 k.c. zadośćuczynienia pieniężnego, tj. uznający je za sposób naprawienia szkody niemajątkowej, wyrażającej się krzywdą w postaci doznanych cierpień fizycznych i psychicznych. Powinno ono uwzględniać nie tylko krzywdę istniejącą w chwili orzekania, ale również taką, którą poszkodowany będzie w przyszłości na pewno odczuwać, oraz krzywdę dającą się z dużym stopniem prawdopodobieństwa przewidzieć. O rozmiarze należnego zadośćuczynienia pieniężnego powinien zatem decydować w zasadzie rozmiar doznanej krzywdy, tj. stopień cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność, czas trwania, stopień i trwałość kalectwa i inne podobne okoliczności. Niewymierny w pełni charakter tych okoliczności sprawia, że sąd przy ustalaniu rozmiaru krzywdy i tym samym wysokości zadośćuczynienia ma pewną swobodę.

Biorąc powyższe kryteria pod rozwagę oraz odnosząc je do ustalonego w sprawie stanu faktycznego uznał Sąd Okręgowy za uzasadnione przyznanie powódce zadośćuczynienia w wysokości 130.000 zł. Sąd miał na względzie, że powódka w chwili wypadku była osobą czynną zawodowo, w pełni sprawną, zdrową, samodzielną a w następstwie wypadku doznała bardzo znacznego uszczerbku na zdrowiu, także stopień nasilenia jej cierpień psychicznych i fizycznych w związku z wypadkiem był bardzo znaczny.

Na skutek odniesionych w wypadku z dnia 6 lipca 2010 r. obrażeń powódka została na trwale pozbawiona możliwości prowadzenia aktywnego życia na dotychczasowym poziomie. Ograniczeniu uległy jej możliwości zawodowe (powódka nie może powrócić do poprzednio wykonywanej pracy), a także wykonywać takich czynności domowych jakie wykonywała przed wypadkiem. Powódka przez cały czas odczuwała i w dalszym ciągu odczuwa dolegliwości fizyczne, przeszła szereg operacji i rehabilitacji, z którymi wiązały się dolegliwości bólowe. Przez pewien okres po wypadku miała ograniczoną zdolność ruchową w związku z czym poruszała się za pomocą wózka inwalidzkiego – następnie kul i balkonika. Pozbawiona została możliwości realizacji własnych planów życiowych, jak również możliwości wykonywania ulubionych czynności i korzystania z rozrywek. Co istotne uszczerbek na zdrowiu powódki jest trwały, powódka w zakresie barku prawego nie odzyska już sprawności jaką miała przed wypadkiem. Aby utrzymać istniejący poziom sprawności będzie musiała do końca życia przechodzić corocznie intensywne rehabilitacje.

Sąd Okręgowy miał na względzie, iż powołana kwota (wraz z kwotą już wypłaconą przez ubezpieczyciela) będzie odpowiednia do rozmiaru doznanej przez powódkę krzywdy, wynikającej ze znacznego stopnia i trwałości kalectwa oraz cierpień psychicznych i fizycznych z tym związanych. Powódka w sumie przez wiele tygodni była hospitalizowana, przez długi okres czasu odczuwała także nasilone dolegliwości bólowe w związku z obrażeniami doznanymi w wyniku wypadku. Skutki wypadku miały wpływ na jej psychikę, w tym przede wszystkim z problemami ze snem.

Szkoda niemajątkowa dotyka sfery doznań psychicznych człowieka, obejmuje ból, cierpienie, tak fizyczne, jak i psychiczne, jest niewymierna i w zasadzie nieodwracalna, dlatego nie da się jej wyrazić i ocenić w sposób adekwatny

w kwocie pieniężnej. Można to uczynić jedynie w sposób przybliżony, pośredni, niedoskonały. W ocenie Sądu Okręgowego zadośćuczynienie w powołanej wysokości uwzględni obniżenie jakości życia powódki we wszystkich powołanych płaszczyznach, ujemne przeżycia powódki z tym związane i w pośredni sposób pozwoli na wyrównanie uszczerbku doznanego przez powódkę.

Powołaną kwotę Sąd Okręgowy zasądził z ustawowymi odsetkami od kwoty 25.000 zł zgodnie z żądaniem pozwu od dnia wytoczenia powództwa – 31 lipca 2013 r. do dnia zapłaty przyjmując, iż roszczenie o jej zapłatę stało się w tej części wymagalne po upływie 30-dniowego terminu od daty doręczenia stronie pozwanej wezwań do zapłaty należności w toku postępowania w przedmiocie likwidacji szkody – odpowiednio pismami z dnia 15 grudnia 2010 r. (art. 817 §1 oraz art. 455 w związku z art. 481 §1 i 2 k.c.). Pozwany nie uczynił temu żądaniu w powołanym terminie zadość, choć w ocenie Sądu były do tego podstawy zarówno w zakresie ustalenia odpowiedzialności pozwanego, jak i rozmiaru doznanej przez powódkę krzywdy, który uzasadniał wypłatę zadośćuczynienia w powołanej wysokości już w tych datach. Od dalszej kwoty, tj. 105.000 zł Sąd Okręgowy zasądził odsetki ustawowe od dnia 25 października 2016 r., tj. od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej odpisu pisma powódki z dnia 24 marca 2016 r. zawierającego rozszerzenie żądania pozwu.

Sąd I instancji zasądził także od pozwanego na rzecz powódki kwotę 8.209,59 zł tytułem skapitalizowanych odsetek od kwoty 25000 zł z w/w względów mając na względzie jak wyżej, iż bezsporna kwota zadośćuczynienia powinna być spełniona 30 dni po dniu zgłoszenia szkody.

Sąd Okręgowy uznał nadto za uzasadnione w części żądanie powódki zwrotu kosztów zakupu leków, kosztów wykonania badań i kosztów dojazdów do placówek medycznych. Konieczność stosowania odpowiednich leków przez powódkę oraz wykonania badania MR wynika z opinii biegłych oraz jest uzasadniona urazami jakie doznała powódka. Koszty te powódka udowodniła przedstawionymi fakturami i rachunkiem. Do kosztów tych Sąd nie wliczył kosztów zakupu leków R. – 22,30 zł oraz leku N.– 9,50 zł gdyż powódka nie wykazała, że tego typu leki musiała zażywać w związku z urazami doznany podczas wypadku. Razem z tytułu odszkodowania za koszty leczenia i badań sąd zasądził powódce kwotę 801,60 zł.

Sąd Okręgowy uznał za zasadne zgłoszone przez powódkę roszczenie o zwrot kosztów przejazdu do placówek medycznych jednakże tylko i wyłącznie w stosunku do wycieńzeń zawartych na karcie 159 – przejazdu od czerwca 2012 r. – po 0,8358 za km przebiegu, tj. $2050 \times 0,8358 = 1713,39$ zł. Koszty te obliczone zostały w oparciu o współczynnik 0,8358 uwzględniający zdaniem Sądu wszelkie koszty jakie powódka musiała ponieść z uwagi na dojazd do miejsc leczenia – tj. nie tylko koszty paliwa ale i koszty amortyzacji pojazdów. Sąd nie uwzględnił zaś oświadczenia powódki o ilości przejechanych kilometrów z kart 157 i 158, które w ocenie Sądu obejmują wcześniejszy okres, za który strona pozwana wypłaciła powódkę odszkodowanie lub powielają przejazdy z czerwca 2012 r.

Wyliczenia należnych powódce z tego tytułu kwot dokonał Sąd Okręgowy przy zastosowaniu art. 322 k.p.c.

Za uzasadnione uznał Sąd Okręgowy zasądzenie na rzecz powódki renty uzupełniającej stosownie do art. 444 §2 k.c. ze względu na utratę przez powódkę części dochodów związanych z utratą zdolności do pracy. Przy czym roszczenie za okres od 6 lipca 2010 r. do 30 lipca 2011 r. Sąd uznał za przedawnione. Źródłem roszczeń powódki jest czyn niedozwolony w postaci występku drogowego popełnionego przez J. K. (1), na skutek którego powódka poniosła szkodę. Strona pozwana ponosi odpowiedzialność za sprawcę tego występku z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej. Zarówno co do zasady tej odpowiedzialności, jak i do przedawnienia roszczeń, zastosowanie mają więc przepisy regulujące odpowiedzialność deliktową. Artykuł 442¹ k.c., normujący terminy przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, nie różnicuje tych terminów w zależności od rodzaju roszczenia, co oznacza, że mają one zastosowanie do wszystkich roszczeń wymienionych w art. 444 i 445 k.c., a więc także do roszczeń powódki, które zgodnie z regulacją 442¹ § 2 k.c. ulegają przedawnieniu, najdalej z upływem dwudziestu lat od popełnienia czynu niedozwolonego. Skoro powódka wniosła pozew w dniu 31 lipca 2013 r. to objęte nim roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia, renty, odszkodowania nie uległy przedawnieniu. Czyn zabroniony bowiem został popełniony w dniu 6 lipca 2010 r., powódka wniosła pozew w dniu 31 lipca 2013 r.

Przedawnieniu uległo jedynie roszczenie o zapłatę raty renty za okres od 5 lipca do 31 lipca 2010 r. (por. wyrok SN z dnia 7 stycznia 2011 r. I Pk 142/10).

Powódka przed wypadkiem pracowała i z tego tytułu pobierała wynagrodzenie w kwocie 876,51 zł netto miesięcznie. Od dnia 6 lipca 2010 r. do 3 stycznia 2011 r. była na zwolnieniu lekarskim i otrzymywała z tego tytułu zasiłek chorobowy (80% wynagrodzenia). Następnie od 4 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. otrzymywała z ZUS świadczenie rehabilitacyjne (do 3 kwietnia 2011 90 % podstawy a od 4 kwietnia 2011 r. do końca 75 % podstawy). Następnie od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2013 r. była na rencie. Gdyby nie wypadek pozostawała by na swoim stanowisku pracy i od 1 sierpnia 2010 r. do 31 grudnia 2013 r. ogółem uzyskała by dochody w kwocie 35.936,91 zł (tj. za 41 miesięcy x 876,51 zł). Zasiłku chorobowego powódka uzyskała łącznie w kwocie 4137,16 zł, świadczenia rehabilitacyjnego – 8147,13, a renty - 18741,08 zł. Różnica między hipotetycznie uzyskanym wynagrodzeniem a kwotami jakie powódka uzyskała nie pracując to kwota 4911,54 zł (35.936,91 – 31025,37). Od kwoty tej należy odliczyć kwoty jakie otrzymała od pozwanego w ramach likwidacji szkody ($513,99 / 2 = 256,99$, $119,28/2 = 59,64$, 743,02, 780,84, 520,08), co daje kwotę 2.550,97.

Powołane należności Sąd Okręgowy zasądził od dnia następnego po dniu doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu, tj. od dnia 27 sierpnia 2013 r. (art. 455 w związku z art. 481 §1 i 2 k.c.).

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na zasadzie art. 98 §1 i 3 k.p.c. z uwzględnieniem zasady odpowiedzialności stron za wynik procesu.

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go w części: zasądzającej od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 64 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami opisanymi w punkcie I wyroku; zasądzającej od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 8 209,59 zł tytułem skapitalizowanych odsetek liczonych od kwoty 25000 zł; zasądzającej od strony pozwanej na rzecz powódki odsetki ustawowe oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 25 000 zł od dnia 31 lipca 2013 r. do dnia 16 lutego 2017 r., od kwoty 41 000 zł od dnia 25 października 2016 r. do dnia 16 lutego 2017 r.. Strona pozwana zaskarżyła także punkt III i IV wyroku i zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego a to art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na niewłaściwej interpretacji pojęcia „odpowiednia suma” co doprowadziło do zasądzenia zawyżonego zadośćuczynienia nie uwzględniającego już wypłaconej z tego tytułu kwoty 34 000 zł;
2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym poprzez przyjęcie, iż w toku postępowania likwidacyjnego znany był pozwanej rozmiar doznanej przez powódkę krzywdy i w konsekwencji zasądzenie odsetek od kwestionowanych dat oraz skapitalizowanych odsetek;
3. naruszenie prawa procesowego, a to art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez nie rozpatrzenie wniosku dowodowego strony pozwanej zakresie dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego w zakresie rekonstrukcji wypadków drogowych na okoliczność przebiegu zdarzenia z dnia 6 lipca 2010 r., współodpowiedzialności za wypadek kierowcy samochodu F. (...), ze szczególnym uwzględnieniem winy kierowcy F. oraz stopnia w jakim przyczynił się do wypadku.

Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez:

- w punkcie I oddalenie powództwa w zakresie przewyższającym kwotę 66 000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz 5 065,96 zł tytułem odszkodowania, tj. co do zaskarżonej kwoty 64 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami opisanymi w punkcie I wyroku; zaskarżonych odsetek ustawowych oraz ustawowych odsetek za opóźnienie liczonych od kwoty 25 000 zł od dnia 30 lipca 2013 r. do dnia 16 lutego 2017 r. oraz od kwoty 41 000 zł od dnia 25 października 2016 r. do dnia 16 lutego 2017 r.; zaskarżonej kwoty 8 209,59 zł tytułem skapitalizowanych odsetek liczonych od kwoty 25 000 zł od dnia 20 stycznia 2011 r. do dnia 30 lipca 2013 r.;

- w punktach III i IV zasądzenie zwrotu kosztów procesu w stosunku do stopnia wygrania sprawy przez każdą ze stron, przy uwzględnieniu ostatecznego wyniku sprawy;

Względnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja strony pozwanej (...) Towarzystwa (...) S.A. jest częściowo uzasadniona.

Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne w związku z czym nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 27 marca 2012 r., III UK 75/11, z 14 maja 2010 r., II CSK 545/09, z 27 kwietnia 2010 r., II PK 312/09, z 20 stycznia 2010 r., II PK 178/09, z 08 października 1998 r., II CKN 923/97, OSNC 1999 r. Nr 3, poz. 60).

Ponieważ w apelacji podniesiono zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego jak i prawa materialnego w pierwszej kolejności odnieść się należy do tych pierwszych bowiem tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny daje możliwość oceny poprawności zastosowania prawa materialnego.

W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być określone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1980 r., II URN 175/79, OSNC 1980, nr 10, poz. 200; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1049/99, LEX nr 51627; uzasadnienie wyroków Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2000 r., IV CKN 1097/00, LEX nr 52624; z dnia 29 września 2000 r., V CKN 94/00, LEX nr 52589; z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1383/00, LEX nr 52544; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 137; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1050/00, LEX nr 55499; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273).

Skuteczne przedstawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak: orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, publ. OSNAPiUS 2000, Nr 19, poz. 732; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, publ. OSNC 2000, Nr 10, poz. 189; z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, publ. Lex nr 53136; z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, publ. Lex nr 56096).

W apelacji nie podniesiono w sposób skuteczny zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. bowiem strona pozwana dopatruje się sprzeczności w ustaleniach Sądu przez przyjęcie, że już w postępowaniu likwidacyjnym znany był rozmiar doznanej przez powódkę krzywdy co zadecydowało o terminie wymagalności roszczeń powódki w zakresie zadośćuczynienia.

Taki zarzut nie dotyczy faktów tylko ich oceny prawnej pod kątem zastosowania art. 817 k.c. bowiem przebieg postępowania likwidacyjnego ustalony został w oparciu o zaoferowane przez strony dowody w sposób nie budzący wątpliwości i niekwestionowany przez nie. Właśnie te ustalenia dotyczące zdarzeń objętych postępowaniem

likwidacyjnym dały podstawę do zmiany wyroku poprzez nieuwzględnienie żądania dotyczącego zasądzenia skapitalizowanych odsetek od kwoty 25 000 zł. O czym będzie mowa w dalszej części rozważań bowiem w pierwszej kolejności odnieść się należy do zarzutu naruszenia prawa materialnego, a to art. 445 k.c. w związku z art. 444 § 1 k.c.

Przepis art. 445 § 1 k.c., ma na celu naprawienie szkody niemajątkowej wyrażającej się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych, dlatego też ustalając kwotę zadośćuczynienia należy mieć na uwadze rozmiar cierpień fizycznych związanych z zaistnieniem wypadku, dolegliwości bólowe powstałe w następstwie urazu oraz długotrwałego leczenia; ma ono na celu złagodzenie osobie pokrzywdzonej deliktem doznanych cierpień fizycznych i moralnych, wysokość zadośćuczynienia musi zatem pozostawać w zależności od intensywności cierpień, czasu ich trwania, ujemnych skutków zdrowotnych jakie osoba poszkodowana będzie zmuszona znosić w przyszłości – zadośćuczynienie ze swej istoty co do zasady uwzględniać winno więc wszystkie cierpienia, których doznał pokrzywdzony: zarówno te, które odczuwał w przeszłości, jak i aktualne oraz te, co istotne, które będzie odczuwał do końca życia; przy określaniu wymiaru zadośćuczynienia należy uwzględnić wszystkie okoliczności danego zdarzenia, a zwłaszcza rodzaj obrażeń i rozmiar związanych z nimi cierpień fizycznych i psychicznych, stopień kalectwa, poczucie nieprzydatności, konieczność korzystania ze wsparcia bliskich, a zadośćuczynienie powinno spełniać funkcję kompensacyjną (por. np.: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2004 r., II CK 531/03, LEX nr 137577; z dnia 17 września 2010 r., II CSK 94/10, Lex nr 602758). Przy ustalaniu wysokości należnego zadośćuczynienia należy uwzględnić także czasokres leczenia się i odczuwania dolegliwości fizycznych, konieczność poddania się kolejnym zabiegom, czy też rehabilitacji niezbędnej dla odzyskania pełnego zdrowia.

Postawienie skutecznego zarzutu naruszenia art. 445 § 1 k.c. ma miejsce zarówno wówczas, gdy nieprawidłowo określone zostały przesłanki decydujące o rozmiarze odpowiedniej sumy jak też, gdy dochodzi do dysonansu pomiędzy poprawnie sformułowanymi przesłankami w ujęciu ogólnym a zindywidualizowanymi przesłankami dotyczącymi konkretnego poszkodowanego. Zgodnie z art. 445 § 1 k.c. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę. W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga kompensacyjny charakter zadośćuczynienia jako sposobu naprawienia szkody niemajątkowej, wyrażającej się krzywdą w postaci doznanych cierpień fizycznych i psychicznych.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjęto jako niepodważalną zasadę, że poszkodowany powinien otrzymać zawsze pełne zadośćuczynienie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 1968 r., I PR 157/68, OSNCP 1969, Nr 2, poz. 37; uchwała pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 8 grudnia 1973 r., III CZP 37/73, OSNCP 1974, Nr 9, poz. 145; wyrok z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, Nr 2, poz. 4). Pojęcie "odpowiedniej sumy" ma niedookreślony charakter i w judykaturze wypracowane zostały kryteria, którymi należy się kierować, określając rozmiar przysługującego poszkodowanemu świadczenia. Należą do nich czynniki obiektywne, jak czas trwania oraz stopień intensywności cierpień fizycznych i psychicznych, nieodwracalność skutków urazu, wiek poszkodowanego, szanse na przyszłość. Za czynniki subiektywne uznane zostały: poczucie nieprzydatności społecznej, bezradność życiowa, niemożność czynnego uczestniczenia w sprawach rodziny, konieczność korzystania z pomocy innych osób w sprawach życia codziennego. Poziom stopy życiowej społeczeństwa może rzutować na wysokość zadośćuczynienia jedynie uzupełniająco, w aspekcie urzeczywistnienia zasady sprawiedliwości społecznej. Prezentowany we wcześniejszym orzecnictwie pogląd o utrzymywaniu zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa stracił znaczenie, z uwagi na znaczne rozwarstwienie społeczeństwa pod względem poziomu życia i zasobności majątkowej. Decydującym kryterium jest rozmiar krzywdy i ekonomicznie odczuwalna wartość, adekwatna do warunków gospodarki rynkowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2012 r., I CSK 2/12, LEX nr 1228578, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2011 r., I PK 145/10, OSNP 2012, nr 5-6, poz. 66 oraz powołane w nim wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1997 r. II CKN 416/97, niepubl.; z dnia 19 maja 1998 r. II CKN 764/97; z dnia 18 listopada 1998 r., II CKN 353/98, niepubl.; z dnia 29 października 1999 r., I CKN 173/98, niepubl.; z dnia 12 października 2000 r., IV CKN s128/00, niepubl.; z dnia 11 stycznia 2001 r., IV CKN 214/00, Nielub.; z dnia 12 września 2002 r., IV CKN 1266/00, niepubl.; z dnia 11 października 2002 r., I CKN 1065/00, niepubl.; z dnia 10 lutego 2004 r., IV CK 355/02, niepubl.; z dnia 27 lutego 2004 r., V CK 282/03, niepubl.; z dnia 28 czerwca 2005 r., I CK 7/05,

niepubl.; z dnia 10 marca 2006 r., IV CSK 80/05, OSNC 2006 nr 10 poz. 175 i z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, niepubl.). Okoliczności wpływające na określenie wysokości zadośćuczynienia, jak i kryteria ich oceny, muszą być zawsze rozważane indywidualnie w związku z konkretną osobą poszkodowanego i sytuacją życiową, w której się znalazł (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007r., I CSK 384/07, OSP 2009 Nr 2, poz. 20).

Wysokość zadośćuczynienia odpowiadająca doznanej krzywdzie powinna być odczuwalna dla poszkodowanego i przynosić mu równowagę emocjonalną, naruszoną przez doznane cierpienia psychiczne (wyrok z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 536/07, OSP 2010 Nr 5, poz. 47). Stopa życiowa poszkodowanego nie ma wpływu na wysokość zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, nie może ona wyznaczać wysokości należnej mu rekompensaty (wyrok z dnia 17 września 2010 r., II CSK 94/10, OSNC 2011/4/44). Odnoszenie się do wysokości zadośćuczynień przyznawanych w podobnych przypadkach może mieć również jedynie charakter orientacyjny, ponieważ nie może naruszać zasady indywidualizacji okoliczności wyznaczających rozmiar krzywdy doznanej przez konkretnego poszkodowanego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03; z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09; z dnia 28 stycznia 2010 r., I CSK 244/09).

Warto też wskazać na kolejne dwa orzeczenia Sądu Najwyższego, a mianowicie w wyroku z dnia 8 czerwca 2011 r., I PK 275/10 (Lex nr 1164114) wyjaśniono, że zasadniczym kryterium ustalenia wysokości zadośćuczynienia jest rozmiar cierpienia i rozmiar niekorzystnych zmian w życiu poszkodowanego będących następstwem deliktu zawinionego przez sprawcę szkody. Za jedyną przesłankę ustalenia wysokości zadośćuczynienia przyjmuje się rozmiar krzywdy. Zadośćuczynienie ma na celu kompensatę nie tylko cierpień fizycznych ale również niekorzystnych następstw zdarzenia w sferze psychiki poszkodowanego. Ma ono na celu przyniesienie poszkodowanemu równowagi emocjonalnej naruszonej przez doznane cierpienia psychiczne. Natomiast w wyroku z dnia 6 lipca 2012 r., V CSK 332/11 (Lex nr 1228612) stwierdzono: zadośćuczynienie za krzywdę wyrządzoną czynem niedozwolonym jest świadczeniem przyznawanym jednorazowo. Ma ono charakter całościowy i powinno stanowić rekompensatę za całą krzywdę wyrządzoną poszkodowanemu czynem niedozwolonym, za wszystkie jego cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno te, których już doznał, jak i te, które zapewne w związku z doznany uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia wystąpią u niego w przyszłości, jako możliwe do przewidzenia następstwa czynu niedozwolonego.

Kierując się tymi wskazaniem stwierdzić należy, że przyznane przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienie jest rażąco zawyżone, co dawało podstawę do jego zmiany przez Sąd II instancji.

Na wysokość zadośćuczynienia wpływ winny mieć wszystkie fakty ustalone przez Sąd Okręgowy dotyczące zakresu obrażeń doznanych przez powódkę, pobyty w szpitalach, przeprowadzone zabiegi operacyjne, okres niezdolności do samodzielności, czasokres i rozmiar cierpień fizycznych i psychicznych jak również konieczność zmiany trybu życia i trwałe ograniczenia ruchowe. Ponieważ wszystko to szeroko zostało opisane w ramach ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy nie zachodzi potrzeba ponawiania wcześniej wskazanych okoliczności. W niniejszej sprawie, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przy uwzględnieniu także utrwalonych poglądów judykatury w zakresie stosowania art. 445 § 1 k.c. odpowiednią kwotą tytułem zadośćuczynienia będzie kwota 130 000 zł co po pomniejszeniu o wypłaconą już przez stronę pozwaną, z tego tytułu kwotę 34 000 zł daje kwotę 96 000 zł.

W sprawie zachodziła też konieczność obniżenia zasądzonej kwoty o kwotę 8 209,59 zł tytułem skapitalizowanych odsetek liczonych od kwoty 25 000 zł za okres od 20 stycznia 2011 r. do 30 lipca 2013 r. W zakresie przebiegu postępowania likwidacyjnego Sąd Okręgowy poczynił szczegółowe ustalenia i nie ma potrzeby ich powtarzać. Warto jednak zaznaczyć, że pełnomocnik powódki w korespondencji ze stroną pozwaną wskazywał na 24 % uszczerbek na zdrowiu orzeczony przez lekarzy ubezpieczyciela. Strona pozwana nie pozostawała całkiem bierna bowiem proces likwidacji szkody trwał długi okres czasu od stycznia 2011 r. do końca 2012 r.

By prawidłowo zastosować w niniejszej sprawie art. 481 k.c. warto odwołać się do poglądów judykatury.

W uzasadnieniu orzeczenia z dnia 16 grudnia 2011 r., V CSK 38/11 (Lex nr 1129170) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że odsetki należą się, zgodnie z art. 481 k.c., za samo opóźnienie, choćby wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Stanowią one zatem opartą

na uproszczonych zasadach rekompensatę typowego uszczerbku majątkowego doznanego przez wierzyciela wskutek pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000, nr 9, poz.158).

Jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia czy odszkodowania w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma niewątpliwie możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawę zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu. Przewidziana w art. 445 § 1 k.c. możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Pomimo więc pewnej swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu wyrok zasadzający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaracyjny (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 40; z dnia 17 listopada 2006 r., V CSK 266/06, Lex nr 276339; z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, Lex nr 738354; z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, Lex nr 602683).

Stanowisku temu nie sprzeciwia się również stosowanie do zadośćuczynienia art. 363 § 2 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1990 r., II CR 225/90, Lex nr 9030). Wyrażona w tym przepisie, korespondującym z art. 316 § 1 k.p.c., zasada, że rozmiar szeroko rozumianej szkody, a więc zarówno majątkowej jak i niemajątkowej, ustala się, uwzględniając czas wyrokowania, ma na celu możliwie pełną kompensatę szkody ze względu na jej dynamiczny charakter – nie może więc usprawiedliwiać ograniczenia praw poszkodowanego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000, nr 9, poz. 158 i z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC-ZD 2009, nr D, poz. 106).

Krzywda powódki wynikająca z doznanych obrażeń ciała (cierpienia fizyczne i psychiczne) istniała w chwili gdy po dokonanych przez stronę pozwaną wypłatach nadal zgłaszała żądanie dalszego zadośćuczynienia poprzez wniesienie pozwu obejmującego roszczenie o zasądzenie odsetek o wytoczenia powództwa. Krzywda ta od tego momentu nie uległa zmianie na dzień orzekania w związku z czym nie ma powodów by odsetki zasądzone zostały od innej daty, a niżeli daty przyjęte przez Sąd Okręgowy. Natomiast z podanych wcześniej powodów, ze względu na trwające postępowanie likwidacyjne, w świetle powołanych poglądów, nie jest uzasadnionym zasądzenie odsetek skapitalizowanych od kwoty 25 000 zł.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c., a o kosztach zgodnie z art. 100 k.p.c..

SSA Anna Kowacz – Braun SSA Zbigniew Ducki SSA Robert Jurga